№ 249 ԿԻՐԱԿԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 9

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 9 № 249

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ԽՕԼԵՐԱՅՈՎ

և այլ տարափոխիկ հիւանդութիւններով անկարելի է վարակվել՝ եթէ գործ է ածվում մաքուր ջուր: Առաջարկում ենք հէնց այժմ ձեռք բերել ջուր մաքրելու համար ջրազտիչ ապարատ

„Հիդրիօլ“ անունով:

Նրա գործադրելու ձևը շատ հասարակ է: Զտիչ մասը հեշտութեամբ ամրացվում է ամէն մի ծորակի (кранъ) վրա, օրինակ՝ ջրմուղու, հեշտաեռի և ուրիշ ապարկաների: Ամենակեղտոտ ջուրը համարեա թէ վայրկենապէս փոխարկվում է պարզ-բիւրեղեայ ջրի և մաքրվում է բակտերիաներից: Կարճ ժամանակի ընթացքում «ՀԻԴՐԻՕԼ» ապարատը տարածվել է տասնեակ հազարներով, որը ապացոյց է նրա գործնականութեան: Ամէն մի ապարատի հետ ուղարկվում են անհրաժեշտ մասերի պաշար և ձեռնարկ: Զտիչ «ՀԻԴՐԻՕԼԻ» գինը միայն—2 ր. 50 կ.: Ճանապարհածախքը ապարատի հաշւին.—Եւրոպակ. Ռուսաստան—50 կ., Ասիական—75 կ.:

Պատուէրները հասցէագրել՝ Единственному представителю для всей Россіи Торговому Дому Александръ Гольдеръ и К-о. МОСКВА, Садовая-Спасская, д. Петрова.

(հ. ու. կ.) ա. 15—14

Հանգուցեալ ՇՈՒԼԻԻ այրին, եղբայրը և որդին յայտնում են ի գիտութիւն հանգուցեալի ընկերների և հասարակութեան, որ նոյեմբերի 9-ին, կիրակի, Խօջիվանքի գերեզմանատանը պատարագից յետոյ տեղի կունենայ

ՇՈՒԼԻ-ՍՏԵՓԱՆ ՇԱՀԳԱԶԵԱՆՑԻ

դամբարանի վրա տապանաքար կանգնեցնելու հանդէսը:
Պատարագի սկիզբն է առաւօտեան ժամը 11½-ին:
Հանդէսի կարգադրիչ՝ Մարտիրոս Գրիգորեան

(հ. կ.) 2—2

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Երկուշաբթի, նոյեմբերի 10-ին
կը ներկայացնէ

I

Առաջին անգամ Մարկ Տւէնի յայտնի կոմեդիան

ԻՆՉՊԷՍ ԴԱՐՁԱՒ ՆԱ ԽՄԲԱԳԻՐ

2 գ. Թարգմ. Միրաղեանի

II

ՇՈՒՇԱՆ

Կոմ. 1 գործ. Ա. Դօդէի, Թարգմ. Ս. Քափանակեանի

III

Երկրորդ անգամ

M-lle ՖԻՖԻ

Դրամա 1 գ. Մօպասանի, Թարգմ. Շիւեանի
Մասնակցում է ամբողջ խումբը
Սկիզբը ժամը 8-ին
Ռեժիսեօր՝ Ս. Քափանակեան

ՀՐԱՒԷՐ

Այսօր, կիրակի, նոյեմբերի 9-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, Մուղնու ս. Գէորգ եկեղեցում նշանակված է ծխականների վերջնական ընդհանուր ժողով, որ կը կայանայ բանի ծխականներ և ներկայ լինեն. Ժողովի պարապմունքի առարկաները լինելու են՝ 1) քննութիւն հաշւի ծխական հոգաբարձութեան Գայեանեան դպրոցի 1907 և 1908 տարվայ համար. 2) քննութիւն նախահաշւի 1908 և 1909 թ. համար. 3) ընտրութիւն չորս հոգաբարձուների և 4) ընկուցումն վերատուգող յանձնաժողովի:

Միւնօն աւագ-քահ. Զաքեան
Երէցփոխ՝ Բ. Տէր-Յակոբեանց

(ու. կ.) (աո.) 2—2

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋ

Այսօրվանից բաց ենք անում «Մշակի» բաժանորդագրութիւնը առաջիկայ 1909 թւականի համար:

Լի հաւատով դէպի «Մշակի» հրապարակախօսական առաքելութեան գաղափարական վեհութիւնը և նրա կենսունակ դերն ու նշանակութիւնը մեր ժողովրդի զարգացման գործում, մենք հրաւէր ենք կարդում հասարակութեանը՝ նրա նոր շրջանի գործունէութեան համար:

Կանգնած իբրև արթուն պահապան հասարակաց շահերի, պատրաստ մաքառելու ամէն մի խոչընդոտի դէմ, որ սպառնում է շեղել առաջադիմութեան գործը իր ուղիղ ճանապարհից, ուշադիր դէպի այն ամէնը, ինչ որ կարող է նպաստել ժողովրդի մտաւոր և նիւթական զարգացմանը, ազատ խնամէական և կողմնակի նկատումներից իր գործունէութեան մէջ, «Մշակը» իր համակիրներով և գործակիցների հետ միասին կը շարունակէ հարթել լայն ճանապարհ մեր ժողովրդի կուլտուրական առաջխաղացութեան համար:

«Մշակի» գործունէութեան ճանապարհին անպակաս են եղել փշեր և տատասկներ: Նա անդադար մաքառման մէջ է եղել խաւարի, չարութեան, խարդաւանանքների և դաւերի թելադրութիւնների դէմ: Եւ նա ստիպված է եղել իր ժամանակի և աշխատանքի մի մասը սպառել մաքրելու գործունէութեան ասպարէզը այդ փշերից և արգելառիթ ազդեցութիւններից, որպէսզի ազատ և համարձակ կարողանայ զարգանալ գաղափարական այն գործը, որին նուիրել է իրան «Մշակը» իր գոյութեան ամբողջ ընթացքում:

Ծրագրական այն մեծ գործունէութիւնը, որ դրված է մեր առաջ, պահանջում է բազմաթիւ կուլտուրական ուժերի միահամուռ եռանդուն գործակցութիւն:

Եւ մեր ջանքերը ուղղված կը լինեն թէ պարզելու այդ գործունէութեան նշանակութիւնն ու կարևորութիւնը, թէ խրախուսելու ամէն մի բեղմնաւոր նախաձեռնութիւն այդ ասպարէզում և թէ պաշտպանելու ամէն մի կուլտուրական արդիւնաբար գործ իր իրականացման ճանապարհին:

Ա. Քալանթար

ԱՂԷՏԱԼԻ ԼՈՒՐԸ

Ծանր և աղէտալի լուր է բերում մեզ այսօր հեռագիրը:

Երանի թէ սխալ լինէր այդ լուրը:

Նա բերում է մեզ նոր կոտորածի, նոր արհաւիրքների գույժը:

Պարսից շահը, գայրացած, որ հայ յեղափոխականներ, ներկայ դէպքում դաշնակցականներ, օգնութեան ձեռք են կարկառել Թաւրիզի պարսիկ յեղափոխականների պետ Սաթթար-խանին, հրամայել է բնաջինջ անել Ղարադաղի հայ գիւղերը:

Հայ յեղափոխականների—դաշնակցականների—դէմ իր զգացած զայրոյթը, վրէժը շահը կամենում է լուծել խեղճ, անմեղ հայ ժողովրդից, որ ոչնչով մեղաւոր չէ և ամենևին պատասխանատու չէ կարող համարվել, եթէ մի քանի հայ երիտասարդներ, ընդգրկած լինելով յեղափոխական կոչումը, իրանց պարտքն են համարում, իբրև յեղափոխականներ, ի հարկէ, և ոչ իբրև հայեր, օգնել պարսիկ յեղափոխականներին:

Ի հարկէ, աւելի լաւ կը լինէր, եթէ հայ յեղափոխականները կշռադատէին, թէ որքան նպատակայարմար է և կամ ինչպիսի հետևանքներ կարող է արտադրել իրանց քայլը՝ օգնել պարսիկ յեղափոխականներին, Պարսկաստանի մէջ ցիրուցան եղած մի բուռ հայերի համար, այն դէպքում, երբ յեղափոխականները պարտութիւն կրէին. բայց յամենայն դէպս 26 յեղափոխականների յախուռն գործողութեան համար չէ կարող պատասխանատու ճանաչվել մի ամբողջ ժողովուրդ, և պարսիկ կառավարութիւնը ոչ մի բարոյական և իրաւագիտական հիմք ու իրաւունք չունի իր վրէժը լուծել անմեղ, խաղաղ ժողովրդից և հրամայել բնաջինջ անել տասնեակ գիւղեր: Այդ միևնոյնը կը լինէր, եթէ Սաթթար-խանի և նրա կուսակիցների համար շահը հրամայէր կոտորել Թաւրիզի ամբողջ ժողովուրդը:

Հայերը, ճշմարիտ, դրված են անելանելի կացութեան մէջ. նրանք երկու կրակի մէջտեղ են գտնվում. եթէ միանան յեղափոխականներին, իրանց դէմ պէտք է գրգռեն արքայականներին և կառավարութիւնը. եթէ միանան վերջիններին, իրանց դէմ պէտք է գրգռեն յեղափոխականներին: Ոչ մի ուժ չը ներկայացնելով իրանց սակաւութեան պատճառով, խոհեմութիւնը թելադրում է նրանց չէզոքութիւն պահպանել: Եւ այդպէս էլ վարվել են հայերը Պարսկաստանում: Բայց եթէ մի քանի յեղափոխականներ, ըստ իրանց կոչման, օգնել են Սաթթար խանին, դրա համար պատասխանատու պէտք է ճանաչել միայն նրանց և ոչ ամբողջ հայ ժողովուրդը:

Այդ շատ լաւ հասկացել են և իրանք յեղափոխականները, որոնք, ինչպէս հեռագիրն է ասում, դիմումն են արել շահին այն մտքով, որ նա զուր տեղ Ղարադաղի հայ գիւղերին է համարում մեղաւոր:

Մեր կարծիքն է, որ մեր երկրում ապրող պարսկահայերն ևս անմիջապէս դիմումն պէտք է անեն շահին և խնդրեն՝ որ 26 յեղափոխականների վարմունքի համար նա չը պէտք է իր զայրոյթը թափէ խաղաղ ազգաբնակութեան վրա: Գուցէ ներկայ դէպքում կարելի լինի և մեր արդարասէր Փոխարքայի միջնորդութիւնը հայցել:

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թաւրիզ, 7 նոյեմբերի

Տեղիս հայերը տեղեկութիւն ստացան, իբր շահի կարգադրութեամբ մօտ օրերս կը սկսվեն Ղարադաղի և այլ տեղերի հայկական գիւղերի ջարդերը Սաթթար-խանին աջակցելու պատճառով: Յեղափոխականները մի հեռագիր են ուղարկել Թէհրան, խնդրելով կանգնեցնել անմեղների ջարդերը: Թաւրիզում «Սաթթար-խանին օգնում են միայն 26 հայ «դաշնակցականներ»:

Նոյեմբերի 4-ին յեղափոխականները, բաղկացած 70 Թաւրիզեցիներից և 7 կովկասցիներից, ժողովելով ճանապարհին 200 զինված մարդկանց, գրաւեցին գլխաւոր կենտրոն Մարագա քաղաքը: («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 7 նոյեմբերի

Ռէյտէրին հեռագրում են Թէհրանից, որ նոյեմբերի 6-ին Բաղէշահում վերստին տեղի ունեցաւ հակա-սահմանադրական ցոյց, որ կազմել էր մայրաքաղաքի վաճառականների մի խումբ: Շահը ներկայ էր վաճառականներին ընդունելու ժամանակ, սակայն ոչ մի ցուցմունք չը տուեց իր ծրագիրների վերաբերութեամբ:

Ամենուրեք այն վստահութիւնն է տիրում, թէ շահը այդօրինակ ցոյցերով խուսափում է սահմանադրութիւնը տալուց, ևս առաւել որ նրա կարծիքով հոգևորականութիւնը նրա կողմն է: («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 31 հոկտեմբերի

«Daily News»-ին հեռագրում են Պօլսից, որ երիտասարդ-Թիւրքերին աջողվել է երևան հանել Էպիրոսում մի դաւադրութիւն, որը կազմակերպած է եղել յունական եպիսկոպոսը և հիւպատոսը, նպատակ ունենալով միացնել Էպիրոս կղզին Յունաստանին: Դաւադրութեան պարագլուխները կալանաւորված են: Նրանց մօտ խուզարկութիւն կատարելով գտել են բաւականին վարկաբեկող փաստաթղթեր: («Б. В.»)

—

Թիւրքիան պահանջում է Բուլղարիայից իբրև հատուցումն իր անկախութեան 200 միլիօն րուբլի, իսկ Բուլղարիան առաջարկում է 50 միլիօն. ինչպէս երևում է, սակարկութիւնը շարունակվում է դեռ:

Սերբիական գահաժառանգ Գէօրգին, լուրերին նայելով, ուղարկվում է Պօլիս արտակարգ միսիայով: («Б. В.»)

—

Լագօր, 7 նոյեմբերի

Տեղական մահմեդական մամուլը հրաւիրում է իսլամի կողմնակիցներին համակրական ցոյցեր անել Թիւրքիային և բօյկօտի ենթարկել աւստրօ-ունգարական ապրանքները: Մամուլը դիմում է կոչով մահմեդական ներմուծողներին Բոմբէյում և Կալկաթայում միանալ այդ շարժմանը:

(«Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 7 նոյեմբերի

Համայնքների ժողովում կապիտան Ֆաբէր դիմեց զինւորական մինիստրին մի հարցապնդումով՝ թէ դիտաւորութիւն ունի՞ նա արդեօք, նկատի ունենալով գործերի ներկայ դրութիւնը Հնդկաստանում, օգնական ուժեր ուղարկել զօրքերին: Խալդէն պատասխանեց, որ ինքը հարկաւոր չէ համարում մի այդպիսի քայլ: Պատասխանելով հարցապնդումին Մակինէնվունդ հաղորդեց, որ Ռուսաստանին հրաւէր է ուղարկված միանալու այն միջազգային յանձնաժողովին, որ կազմված է օպիումի հարցի մասին:

«Times»-ում տպված մի է նամակ Բոմբէյի նախկին նահանգապետ լորդ Լէմինգտօնի և պարլամենտի երկու անդամի ստորագրութեամբ, որ անգլիական և ռուսական քաղաքականութեան նոյնանմանութիւնը ապահովելու համար Պարսկաստանում անհրաժեշտ է, որ Ռուսաստանը որքան կարելի է վերջ դնէր ռուսահպատակների և ներկայացուցիչների գործունէութեան Պարսկաստանում, որոնք կանգնած են յետադիմականների կողմը. գործերի դրութիւնը Ատրպատականում դեռ ևս երկիւղալի է, սակայն նա շատ կը բարդանար ռուսական զօրքեր ուղարկելու դէպքում: Առևտրին սպառնում են շահի զօրքերը, իսկ սահմանադրականները Թաւրիզում, որոնց չէ կարելի մեղադրել քաղաքական անընդունակութեան մէջ, յայտնի կարգապահութիւն սահմանեցին: Դժբաղդութիւն կը լինէր վերանորոգչական շարժման համար Պարսկաստանում, եթէ Ատրպատականը գրաւված լինէր օտար զօրքերով, որովհետև անկասկած պարսիկ ժողովուրդը շուտով կը վերականգնի իր սահմանադրական իրաւունքները, եթէ ինքն իր կամքին թողնվի և նա չը վախենայ օտար միջամտութիւնից: Անաջողութիւնը ռէֆօրմների գործում կարող է շփումների սկիզբը դառնալ Անգլիայի և Ռուսաստանի միջև: Նամակի հեղինակները համոզված են, որ եթէ յաղթութիւն չը տանի ազատութեան կողմնակիցների կարծիքը անգլօ-ռուսական համաձայնութեան մասին, անգլիական ժողովուրդը համաձայնութիւնից յետ չի կանգնի:

(«Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 7 նոյեմբերի

Բուդապեշտի առևտրա-արդիւնաբերական պալատը դիմեց բարօն Էրենտալին և բողոքեց Թիւրքիայում աւստրիական ապրանքների դէմ յայտարարված բօյկօտի առիթով:

Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը պատասխանեց, որ Կ. Պօլսում և գաւառական քաղաքներում դրութիւնը այնքան էլ վտանգաւոր չէ. մի փոքր դժուարութիւններ կան Սօլունում և առհասարակ Մակեդոնիայում:

Լրագիրները հաղորդում են, որ բօյկօտը սկսվել է և Ալեքսանդրիայում:

Կիրակի օրը տեղի կունենայ աւստրիական և ունգարական մինիստրների միացեալ խորհրդակցութիւնը ի միջի այլոց բօյկօտի հարցը քննելու համար:

(«Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 7 նոյեմբերի

Գալիք շաբաթ պետական կանցլերը ռէյխստագին հաշիւ կը ներկայացնէ կայսրի հետ ունեցած իր խօսակցութեան մասին: Սպասում են, որ վիճաբանութիւնները կը վերսկսվեն, առանձնապէս կենտրոնի և սօցիալ-դեմօկրատների կողմից, որովհետև կենտրոնը չէ ցանկանում հերթից դուրս հանել կանցլերի պատասխանատուութեան մասին իր ուղղած առաջարկութիւնը:

«Kölniche Zeit.»-ը «Կորչի զէնքը» խորագրով յօդուածի մէջ պահանջ է դնում, որպէսզի կառավարական բլօկը ռէյխստագում միաձայն կանգնէ կենտրոնի և սօցիալ-դեմօկրատների նոր հանդէս գալու դէմ, որոնք ուղղված են կայսրի անձնաւորութեան դէմ:

Բէյրութից «Denitche Kabel»-ին հաղորդում են, որ աւստրիական «Հէկտօր» նաւը չը կարողացաւ բեռնվել վերսկսված բօյկօտի պատճառով:

(«Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 7 նոյեմբերի

«Köl. Zeit.»-ին հեռագրում են Վիէննայից, որ Վէյլմիրօվիչի խաղաղասիրական յայտարարութիւնները մեկնում են այստեղ իբրև նշան այն բանի, որ պետութիւնների լուրջ նախազգուշացումները իրանց ազդեցութիւնը ունեցան այն մտքով, որ սերբ կառավարութիւնը այժմ ձգտում է ազդել իր երկրի խաղաղացման վրա:

(«Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 7 նոյեմբերի

Բեռլինի մամուլի դաշնակցութիւնը և գերմանական լրագիրների խմբագիրները որոշեցին խնդրագիր ներկայացնել ռէյխստագին լրագրական յայտարարութիւնները յատուկ հարկի ենթարկելու մտադրութեան առիթով: Այդ միջոցը, դաշնակցութեան կարծիքով, անթոյլատրելի է սկզբունքով և չէ կարող գործադրվել տեխնիկական դժուարութիւնների պատճառով,

Պաշտօնական աղբիւրներից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, գերմանական զինւորական իշխանութիւնները կարգադրեցին անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի գերմանական օդապարիկները չիջնեն գերմանական սահմանից այն կողմը:

(«Հ. Գ.»)

—

Ալլահաբադ, 7 նոյեմբերի

600 մօհմանդներ յարձակվեցին նոյեմբերի 6-ի գիշերը Շակբադարի վրա: Պեշեվէրից նրանց դէմ ուղարկվեց 200 հոգուց բաղկացած մի զօրամաս:

(«Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 7 նոյեմբերի

Ռէյտէրին հեռագրում են Պէկինից, որ նոյեմբերի 5-ին հրատարակված են մի շարք կայսերական հրովարտակներ: Մէկը հրամանագրում է խստագոյն պահպանութիւն քաղաքի արգելված մասի, երկրորդը ծանուցանում է, որ նոր բօգդիխանի դարաշրջանը կը կրէ Խսիւանտունգ անունը: Այդ անունը բացատրվում է այն մտքով, որ գահի պրօգրամն է ազգի միութիւնը և ռէֆօրմներ մտցնելը: Երրորդը սահմա-

նում է մահվանից յետոյ հանգուցեալ բօգդիխանին արվելիք տիտղոսը, մատնանիշ է անում նրա մատուցած ծառայութիւնները և կանգ է առնում բարենորոգութիւնների ծրագրի վրա, որ Գուան-Սիւ իր մահից առաջ պարտաւորութիւն է դնում գահի վրա։ («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 7 նոյեմբերի

Սըր Էդուարդ Գրէյը Սկարբօրօյում արտասանած ճառի մէջ շօշափեց գերմանական բէյխստագում կայսրի ինտերվիւի մասին եղած վիճաբանութիւնները և գոհունակութեամբ վկայեց, որ բէյխստագում ոչ մի կուսակցութիւն խօսք անգամ չասաց Անգլիայի դէմ, և ցանկութիւն յայտնեց, որպէսզի Անգլիայում այդ հանգամանքը գնահատվի արժանաւոր կերպով։

Գրէյը վերջացնելով իր ճառը ասաց հետևեալը. «Մեր երկիրը ընդարձակ և մեծ է, նրան պարտաւոր ենք պահել և պաշտպանել։ Այժմեան կառավարութիւնը ձգտելու է բաւարարութիւն տալ երկրին այսուհետև և այն ամենում, ինչ վերաբերում է նաւատորմի չափին, որպէսզի մենք բաւականաչափ ուժեղ երևանք Անգլիայի լիակատար հանգստութիւնը և ծովի գերիշխանութիւնը ապահովելու համար։ Բայց և մենք կը ջանանք համոզել ուրիշներին, որ մեր ծովային հզօրութիւնը մեր սեփական պաշտպանութեան համար է և ոչ թէ որևէ երկրի սպառնալու համար»։

Շօշափելով Մերձաւոր-Արևելքի դրութեան հարցը, Գրէյը ընդգծեց, որ յոյս կայ, թէ կօնֆերէնցիան խաղաղութեամբ հեռացնէ Աւստրիայի և Բօլգարիայի յանդուգն առաջխաղացութեան հետևանքները. կօնֆերէնցիան հզօրագոյն հաշտարար միջոց է լինելու ինքնին, սակայն կարող է և գործել չափազանց խիստ կերպով, եթէ գումարվի այնպիսի պայմանների մէջ, որ մի կամ մի քանի մեծ պետութիւններ ստիպված կը լինեն ուղղակի ազդարարել «ոչ»։ Մենք կը շարունակենք մեր հաշտեցման գործը։ Գործը առայժմ դանդաղ է ընթանում։

(«Հ. Գ.»)

—

Հռոմ, 7 նոյեմբերի

«Messageri di Palermo» հաղորդում է, որ Սիցիլիայում և Կալաբրիայում վերջին սաստիկ հեղեղները մեծ աւերմունքներ են գործել. ոչնչացված են դաշտերի և բանջարանոցների ահագին հրապարակներ, քանդված են շատ տներ, սպանված են 12 և վիրաւորված են մօտ 200 մարդ։ Տափարակներում համարեա բոլոր գիւղացիները օգնութեան են կարօտ։ Թշուառութեան տեղում զօրքեր են ուղարկված և ոստիկանական զօրաբաժիններ ուտեստի պաշարներով և դեղերով։ Ժիրարդինի քաղաքում ընդհատված է պօստային, երկաթուղային և ծովային հաղորդակցութիւնը։ («Հ. Գ.»)

—

Բուխարեստ, 7 նոյեմբերի

Պաշտօնական լրագիրները հաղորդում են, որ կառավարութիւնը զբաղված է սահմանադրական բէժիմը կօնստանեան և տէլ-տուլչինեան շրջաններում տարածելու հարցով։ Կարծում են, որ բարենորոգութիւնը կաւետվի գահական ճառով պարլամենտը բանալու ժամանակ։ («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 7 նոյեմբերի

Ֆրանց-Յօզէֆ կայսրը շնորհեց ռումինական թագաւորին աւստրօ-ունգարական զօրքի ինֆանտէրիայի գեներալի աստիճանը։ («Հ. Գ.»)

—

Լէյպցիգ, 7 նոյեմբերի

Եկաւ դանիական թագաւորական զոյգը։ («Հ. Գ.»)

—

Կօբէ, 7 նոյեմբերի

Միկադօն դիտեց եապօնական պատերազմական նաւատորմը, բաղկացած 110 պատերազմական նաւերից, չը հաշուած ստորջրեայ նաւակները։

(«Հ. Գ.»)

—

Բուխարեստ, 7 նոյեմբերի

Պարլամենտի սովորական նստաշրջանը կը բացվի նոյեմբերի 15-ին։

(«Հ. Գ.»)

—

Օդեսսա, 7 նոյեմբերի

Վախճանվեց Նօվօրօսիյսկի համալսարանի պրօֆէսսօր, քաղաքատնտես Պ. Ի. Ֆէդօրովիչը։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 7 նոյեմբերի

Հրատարակվեց Բարձրագոյն հաստատված այն կարգը, որով փոխադրվելու է հանգուցեալ Մեծ Իշխան Ալէքսէյ Ալէքսանդրօվիչի աճիւնը Պարիզից Պետրօպաւլօվսկի տաճարը և թաղվելու է նրա մէջ։ Այդ օրը Պետերբուրգի կայսերական թատրոնները փակ կը լինեն։ («Հ. Գ.»)

—

Սեվաստոպօլ, 7 նոյեմբերի

Սև-ծովեան նաւատորմի գործող նաւախումբը փոխ-ծովապետ Սարնավսկու հրամանատարութեամբ մտաւ ծովը։ («Հ. Գ.»)

—

(Սեփ. Թղթ.)

Էջմիածին, 8 նոյեմբերի

Կաթողիկոսի տեղակալ Գէորգ արքեպիսկոպոսը կարգադրեց գրաւել «Արարատ» ամսագրի հոկտեմբերեան բոլոր համարները Երուանդ վարդապետի յօդուածի պատճառով։

—

Էջմիածնից եկողները մեզ հաղորդում են, որ Գէորգ արքեպիսկոպոսը «Արարատի» խմբագրական կազմից հեռացրել է Գարեգին վարդապետ Յովսէփեանին։

ԴԻՊՔԵՐԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

—

Թաւրիզ, 3 նոյեմբերի

Ի պատասխան առաջնորդարանի հիւպատոսարաններին արած դիմումների՝ առայժմ ստացված է միայն անգլիական հիւպատոսարանի գրութիւնը, որով յայտնում է, որ հեռագրով առաջնորդարանի դիմումի բովանդակութիւնը յայտնեց Թեհրանի դեսպանատուն։ Նման դէպքերում մինչև օրս սովորութիւնն էր միմիայն քրիստոնեայ հիւպատոսարանների օգնութեանը դիմել, բայց այս անգամին դիմում եղաւ և Թիւրքաց հիւպատոսին. ահա թէ ինչքան նշանակութիւն ունի բէժիմի փոփոխութիւնը...

Այսքան դիմումներից յետոյ եթէ Ղարադաղի հայութիւնը զերծ մնայ յարձակումներից՝ խիստ գոհ պիտի մնալ, որովհետև առ երևոյթս թւում է, որ որոշ ծրագրի մի գրուագն էր այն, որ խաղացվեց թշուառ Մուժամբարի գլխին։ Թեմական խորհրդի՝ Էյն-ուդ-Դօվլէին ներկայացող անդամներից մէկը պատմում էր, որ գրութեան նկարագրութիւնը ոչ մի տարօրինակ տպաւորութիւն չը թողեց կառավարչապետի վրա, և առաւել՝ երբ յիշեցրել են, որ յարձակվողները թնդանօթ էլ են ունեցել։

Յուսանք, որ դեսպանատները կարողանան նիւթիվոր չարիքի առաջն առնել։

Թեհրանի կառավարութիւնը երևի մտադիր է երկիրը մի տեսակ կիսապաշարված դրութեան ենթարկելով ընկճել, թէպէտ միաժամանակ այնպիսի շշուկներ են պտտում, որոնց դժուարանում է մարդ հաւատ ընծայել։ Օրինակ՝ Մակուի խանի 10,000-անչափ ձիաւոր զօրք հաւաքելը՝ Թաւրիզի վրա գալու համար, որի մասին միաժամանակ մի քանի օր է, ինչ տարածվել է, որ սպանված է։ Խիստ գաղտնի շշուկներ կան, որ իբր Սարդարականը 8—10 տարով պիտի յանձնվի ռուսներին և այլն և այլն։ Էյն-ուդ-Դօվլէի բանակն էլ, ինչպէս պատմում են, բաւական ուժեղացած է։

Յեղափոխականներին էլ նորանոր ոյժեր օգնութեան են գալիս. քաղաքը աւելի ամրացած է պատնէշներով։ Եթէ գործը խաղաղութեամբ չը վերջանայ և դարձեալ արիւնալի պայքարը հրապարակ նետվի, յաղթող կողմը միայն աւերակների տէր դառնալ կարող է։

Չը նայած մի ամիս տևող համեմատական խաղաղութեան, բարեկեցիկ ընտանիքների արտագաղթը բուռն կերպով շարունակվում է։ Եթէ այսպէս շարունակվի, մի օր ամբողջ քաղաքը աղքատանոցի և անկելանոցի կը փոխարկվի։

Մարդկային արհեստական արհաւիրքներին զուգորդվել են բնութեան արհաւիրքները՝ սկարլատինը, դիֆտերիտը և խօլերան։ Սկարլատինը մեծ զոհեր է տանում հայ երեխաներից. համարեա ամեն օր Լիլաւա թաղում 1—2—3 մեռնողներ կան։ Հայերի մէջ խօլերայի դէպքեր քիչ են, իսկ պարսիկների մէջ անհնար է ասել թէ որքան կան։

Իբօ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

—

Էջմիածնից վերադարձած և Թիւրքիա գնացող կաթողիկոսական պատգամաւորներին Թիֆլիսի հայ հասարակութիւնը այս վերջին օրերը փառաւոր և հիւրասէր ընդունելութիւն ցոյց տուեց։ Հինգշաբթի երեկոյեան, ամսիս 6-ին, հայոց դրամատիկական ընկերութիւնը ի պատիւ նրանց տուեց մի gala ներկայացում, որից յետոյ արտիստական ընկերութիւնը հրաւիրեց պատգամաւորներին իր 25-ամեայ գոյութեան յօբելեանի առիթով սարքած խնճոյքին։ Այդտեղ կենացներ առաջարկվեցին և ճառեր արտասանվեցին։ Խօսեցին քաղաքագլուխ իշխան Ջերքեզով, որ ողջունեց հիւրերին, Ալ. Խատիսեան, Արշակ Չօպանեան և Ալ. Քալանթար։

Իսկ ամսիս 7-ին, ուրբաթ օր, Թիֆլիսի ժողովարանում, Թիֆլիսի հայ հասարակութեան կողմից ի պատիւ կաթողիկոսական պատգամաւորների տրվեց մի մեծ և փառաւոր ճաշկերոյթ, որին մասնակցում էին 300-ից աւելի անձինք, հասարակութեան ամեն տեսակ խաւերից։ Կարգադրիչ մասնաժողովի առաջարկութեամբ սեղանի թամադա ընտրվեց բանաստեղծ Յովհ. Թումանեան և օգնական՝ բժ. Նաւասարդեան, որոնք իրանց սրախօսութիւններով կարողացան հաճելի դարձնել մօտ 5 ժամ տևող ճաշկերոյթը։ Սկզբում բաժակ առաջարկվեց Թագաւոր կայսրի համար, որ բոլոր հանդիսականները խմեցին յոտնկայս, ռուսական օրհներգի երգեցողութեամբ։ Ապա Յակոբ Աշոտ եպիսկոպոս Թիւրքահայերի կողմից առաջարկեց բաժակ Փոխարքայ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկովի կենացը, որ նոյնպէս ընդունվեց մեծ ոգևորութեամբ։ Այնուհետև սկսվեց կենացների և ճառերի երկար շարքը։ Արտասանված ճառերի մէջ ուշադրութեան արժանի են Աշոտ-Յակոբ եպիսկոպոսի, Սահակ վ. Օտապաշեանի, Ներսէս վ. Խարախանեանի, Կարապետ վ. Տէր-Մկրտչեանի, պ. պ. Մինաս Չերազի, բժշ. Բ. Նաւասարդեանի, քաղաքագլուխ իշխան Ջերքեզովի, Ահարոնեանի, դօքտօր Տագաւարեանի, դօքտօր Բագիլի, Ա. Չօպանեանի, Ալ. Քալանթարի ճառերը։ Մինաս Չերազի ճառը առանձին տպում ենք ներկայ համարում։ Քաղաքագլուխ Ջերքեզով այն միտքն յայտնեց, որ հայերը և վրացիները ապրել են միշտ իրար հետ եղբայրաբար, համերաշխ. նա ողջունեց պատգամաւորներին իբրև վրացի և իբրև մարդ, որ միշտ համակրանքով է վերաբերվել դէպի հայ ազգը։

Նշանակալից էր Խարախանեան Ներսէս վ.-ի ճառը, որ նուիրված էր Գրիգոր Արծրունու յիշատակին և այն մեծ գործին, որ նա կատարեց Թիւրքիայի հայոց վերածնութեան համար։ Ալ. Քալանթար իր ճառի մէջ այն միտքն արտայայտեց, որ քանի մայր երկիրը աղքատ կը մնայ, քանի նա չի զարգանայ, չի բարգաւաճի անտեսապէս, չէ կարելի ասել, որ հայ ժողովուրդը հարստացած է, չը նայելով որ ուրիշ երկիրներում հայերը նոյնիսկ մեծ հարստութիւն ձեռք բերած լինեն։ Բոլոր մեր ուշադրութիւնը, ջանքերը պէտք է ուղղենք առ այն, որ մայր երկիրը կարողանայ հարստանալ և բարգաւաճել։

Արտասանվեցին և մի քանի սաղտակալի, ձանձրացուցիչ ճառեր Թափչեանի, Ս. Սպանդարեանի և ուրիշների կողմից։ Մի փոքր ուշագրաւ էր Գ. Խաժակի ճառը այն տեսակէտից, որ վերջապէս որոշ խմբի մարդկանց կողմից արտայայտվեց այն միտքը, թէ այժմ ժամանակ է անձնատուր լինել կուլտուրական գործունէութեան...։

Ճաշկերոյթի ժամանակ Կոմիտաս վարդապետը մի քանի անգամ երգեց շարականներ և ազգային երգեր։ Բացի եւրոպական երաժշտութիւնից, ասիական սազանդարներ ևս նուագում էին և երգում աշուղ Ջիվանու ղեկավարութեամբ։ Անհասարակ ճաշկերոյթը անցաւ ուրախ և զուարթ, ի մեծ գոհունակութիւն թիւրքահայ պատգամաւորների, որոնք առիթ ունեցան ի մօտոյ ծանօթանալու շատերի հետ և միևնոյն ժամանակ շատ բան ըմբռնելու...։

Ճաշկերոյթից յետոյ մի հեռագիր ուղարկվեց սեղանին մասնակցողների կողմից Նորընտիր հայրապետ Մատթէոս Իզմիրլեանին, շնորհաւորելով նրա ընտրութիւնը։

ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶԻ ՃԱՌԸ

—

Ազնիւ հայուհիներ և սիրելի հայեր.

Այս հացաշատ ու սիրաշատ կոչունքին հրաւիրուած թիւրքահայ պատգամաւորներուն կողմէ՝ բաժակ կառաջարկեմ ի պատիւ Թիֆլիսի հայ հասարակութեան։

Արևելեան հայութեան համար Թիֆլիս, արևմտեան հայութեան համար Պոլիս երկու արևներ եղած են, որոնք լոյս ու ջերմութիւն ծաւալած են ժողովրդի բոլոր խաւերուն վրայ։

Խաղաղ զարգացման այս երկու փառաւորները բորբոքման մէջ են այժմ։ Մին կը գոռայ՝ «Կեցցէն Էնվէր ու Նիազի», միւսը՝ «Կեցցէն Իզմիրլեան ու Դուրեան»։ Այլ կարծեմ ժամանակ է վերջ տալ անվերջ ճառերուն ու ծափերուն, և մեր յոյսերն ու իղձերը իրագործելու սկսիլ։

Երկիր մը կայ, ուր տառապեալ հայութիւն մը, անհաց ու անլոյս մնացած, օգնութիւն կաղաղակէ։ Այդ երկիրը աւելի մօտ է Թիֆլիսի, քան Պոլիսի, և Թիֆլիսի հայութիւնը, Ռուսաստանի մեծահզօր ու բարեխնամ կառավարութեան հովանիին տակ զարգացած ու հարստացած, Պոլիսի հայութենէն շատ աւելի կարող է օգնել անոր։ Պոլիս վերահաստատեց իր Միացեալ Ընկերութիւնը, այս անգամ նպատակ ունենալով կրթութեան հետ գիւղատնտեսութիւն ալ տարածել հայկական գաւառներուն մէջ, դպրոցի ու հացի խնդիրը միահողոյն լուծելու համար, և աջակցութեան հրաւէր կը կարդայ ձեզ, պատուական ռուսահայեր։

Թիֆլիսի հայութիւնը պիտի պատասխանէ այս հրաւէրին, ինչպէս պատասխանեց երբեմն բարեյիշատակ Գրիգոր Արծրունիի կոչին ի նպաստ միենոյն ընկերութեան։ Թիւրքահայ եղբայրներ, շատ բան կը պարտինք մեր ռուսահայ եղբայրներուն, որոնք ամեն զոհողութիւն յանձն առին ի պաշտպանութիւն մեր թշուառ հայրենակիցներուն և որոնք մեր միտքն ու հոգին Արարատի ու Արագածի չափ բարձրացուցին իրենց Նազարեաններով, Նալբանդեաններով, Աբովեաններով, Գամառ-Քաթիպաններով ու Րաֆֆիներով։ Թիւրքահայ եղբայրներ, ոտքի վրայ ելլենք ու այնպէս պարպենք մեր բաժակները ի պատիւ մեր ռուսահայ եղբայրներուն։

ՌՈՒԺԱՍՊԱՌ ԳՐԻՉԸ

—

Մի քանի ժամանակ առաջ «Մշակ»-ում հապճեպ հաղորդված էր մի լուր՝ Սեդրակ Թառայեանը ծանր նիւթական վիճակումն է, օգնեցէք։

Եթէ չեմ սխալվում, այդ կոչը շատ թոյլ արձագանք գտաւ. օգնեցին միայն «Մշակի» խմբագրութիւնը, մի գրող, մի ուսուցիչ և մի երկու ուրիշ պարոններ, և ուժասպառ գրչի ճիչը խիտ ու մութ ամպի նման անցաւ և կախվեց հայկական մթնոլորտի մէջ իբրև բողոք, իբրև մեռնող գրչի վերջին շունչը։

Այդ փաստը մեր իրական կեանքի շատ գեղեցիկ նկարն է. դա կրկին անգամ գալիս է համոզելու մեզ, որ մենք չը գիտենք օգնել նրան, ում պէտք է։

Եւ ամբողջ ուժով և հուժկու թափով ուզում ես գոչել ի լուր հայ ժողովրդի, որ մենք կուլտուրական ժողովուրդ չենք։

Այո, և օգնում ենք, և գիտենք փառաւոր յօբելեաններ, թաղումներ կատարել, և դպրոցներ ենք բաց անում, ջատագով ենք և՛ կրթական այլ և այլ հաստատութիւնների, բայց անում ենք այդ բոլորը, երբ մեր շուրջը աղմուկ, ժխոր է բարձրանում, երբ շրջապատում են մեզ որոշ գրգիռով, տաքացնող մթնոլորտով, բայց ինքնաբերաբար որոշ պահանջի ազդեցութեան տակ մեկնել մեր օգնութեան ձեռքը, տալ մեր լուման—մենք չը գիտենք։

Այո, գուցէ ոչ ոք պարտական չէ օգնել միւսին, գուցէ դա իրաւաբանական տեսակէտից անարդար է պահանջել, որ Սեդրակ Թառայեանին օգնեն, բայց կուլտուրական մարդը, ժողովուրդը պէտք է հասկանայ, որ մեր մտաւոր գանձը ամբարողները գրողներն են, գրչի, մտքի մարդիկն են և դրանց պահպանելը, փայփայելը անհրաժեշտ է, երբ մենք ցանկանում ենք ունենալ մեր սեփական մտաւոր կապիտալը։

Տխուր, շատ տխուր յուզումներ է առաջ գալիս մարդու մէջ, երբ տեսնում ես, որ մի մարդ, որը իր ամբողջ կեանքն, ուժը նուիրել է մի ժողովրդի կուլտուրական առաջադիմութեան գործին, այսօր օտարութեան մէջ՝ գուցէ մի անկիւն ընկած հիւանդ ու քաղցած՝ իր կարապի երգն է երգում։

Յիշում եմ այդ հիւծված, գունատ դէմքը, որ ամբողջովին բողոք էր շնչում, երբ վերջին անգամ տեսայ Սեդրակ Թառայեանին. դա հէնց այն ժամանակն էր, երբ նա կորցրեց իր վերջին «Ընկեր»-ովը նիւթական սղութեան պատճառով։

— Մարդիկ գազաններ են, եղբայր պատուական, ինչպէս ապրել դրանց մէջ, քանի որ ամեն ոք հէնց նրա մասին է մտածում, թէ ինչպէս կափէ, թալանէ քեզ. փախչել հարկաւոր է դրանցից, փախչել։

Բայց ո՞ւր. և՛ Շվէյցարիայի հրաշալի լեռներն ու բնութիւնը անհիւրընկալ եղան ուժասպառ գրչի առաջ։

Օգնել պէտք է, օգնել...

Յակոբ Գինջեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

(Սեփ. Թղթ.)

—

Կաղզուան, 3 նոյեմբերի

Ամսիս 2-ին տեղս գալով պ. Գ. Խաչատրեան՝ ժողովի հրաւիրեց երիտասարդներին Բագուի Կուլտուրական Միութեան ճիւղ կազմելու նպատակով։ Որովհետև մի քանի ամիս առաջ Թիֆլիսի Բարեգործական ընկերութեան ճիւղ էր հիմնված՝ առարկողներ եղան, թէ մէկը որ կայ՝ միւսը աւելորդ է հիմնելը։ Թէր և դէմ կարծիքներից վերջը՝ անդամագրվեցին 23 հոգի, որոնցից գաղտնի քուէարկութեամբ վարչութեան անդամներ ընտրվեցին բժ. Գ. Մաթոյեան, Մ. Ղազարեան, Ա. Մամիկոնեան, Ա. Էլիզբարեան, Գ. Հերոյեան, Յ. Մկրտումեան և Թ. Ասօյեան, իսկ փոխանորդներ՝ Մ. Ներսիսեան և Յ. Սահակեան։

Մ. Ղազարեան

—

Մեժլիս, 27 հոկտեմբերի

Մեր գաւառացիների աշնանացանի (ցորենի և գարու) սկսվելու ամենաընդունված և արդիւնաւէտ ժամանակն է սեպտեմբերի սկիզբներից մինչև նոյեմբերի կէսերը։

Այս տարի սպասածից բաւական ուշ տեղացին անձրևները. այժմ մեր մշակութեան ամենաեռուն օրերն են, բայց և այնպէս եղանակը տրամադիր է թոյլ տալու մինչ մեծ ցրտերը վերջացնելու ցանելը։

Մեզ մօտ երեք ամսական բրինձի արտերի հնձելը վերջացած կարելի է համարել, իսկ 6 ամսականը նոր են սկսում հնձել, որը պարունակում է իր մէջ զանազան անուններ կրող (Չարիւր, Մարաղա, Ղարաղլըղ և այլն) ընտիր և աւելի թանգ վաճառվող տեսակները։

Շնորհիւ առատ բերքի, բրինձի գները զգալի չափով իջնում են. այն տեսակի բրինձը, որը մինչև նորը դուրս գալը ծախվում էր պուդը 2 ր. 50 կ., այժմ իջել է 1 ր. 50 կ. և պակաս։

Մեր լեռնային մասի հայ գիւղացիները սպասածից աւելի չափով հնձավարձ բերին սայլերով։ Առատ էր մեզ մօտ և խաղողը. այգեկութը մենք շուտ վերջացրինք ըստ սովորութեան։ Իսկ Արէշի գաւառում շարունակվում է քաղը, ուր չը տեսնված առատութիւն է այս տարի, որի հիման վրա և գները շատ իջան. այս տարի մեծաքանակ խաղող սպառողներ երևան չեկան. օրինակ՝ Արէշի Քուռ-Ղրաղի այգետէրերը մեզ մօտ են քշում մօտ 30 վերստ տարածութիւն ունեցող ճանապարհով խաղողով բարձված սայլերը և ծախում պուդը 40—50 կ., նայած թէ ինչ որակի է պատկանում։

Մահուր

—

Գանձակ, 7 նոյեմբերի

Ամսիս 6-ի առաւօտեան խուզարկու ոստիկանութիւնը, մի քանի խմբերի բաժանվելով, խուզարկութիւններ կատարեց ամենամանրակրկիտ կերպով 13 տներում, որոնք գտնվում են քաղաքիս երկրորդ մասում։

Խուզարկված տներից տարված են բանտ Ն. Բաբաքեխեան, Յ. Մելիք-Բէգլարեան, Ա. Թեմուրեան, Մ. Համասփիւռեան, Խորէն Մելքոնեան, Յ. Արզումանեան և Կ. Հաքիմեանց։

Սարգօ

ՅՈՎՍԷՓ Ա.-Ք. ՄԵԼԵԱՆԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ

(Սեփ. Թղթ.)

—

Հոկտեմբերի 12-ին Երևանում կատարվեց մի համեստ յօբելեան։ Դրանով Երևանի հասարակութիւնը գալիս էր իր յարգանքը մատուցանելու մի պատկառելի ծերունու նրա քահանայութեան յիսնամեակի առիթով։ Դա մի ժողովրդական յարգանք էր, որ մատուցվում էր հայր Յովսէփ ա.-ք. Մելեանին նրա յիսնամեայ անխոնջ ծառայութեան համար, որ նա մատուցել է հասարակութեանը իր թէ քահանայական և թէ դպրոցական-մանկավարժական ասպարէզում։ Սա իր տեսակի մէջ մի առանձին երևոյթ էր հանդիսանում մեր հասարակական կեանքում, երբ ժողովուրդը իր երախտագիտական յարգանքն էր մատուցանում մի մարդու՝ առանց ուշադրութիւն դարձնելու նրա կոչմանը կամ պաշտօնին, այլ գալիս էր գնահատելու նրա անձնական արժանիքը և կատարած ծառայութիւնը։ Եւ յիրաւի, լինել քահանայ ու ամբողջ կէս դար անընդհատ եռանդով նուիրվել գաղափարական վեհ գործի՝ կրելով անձնական զրկանքներ, արհամարհելով վիշտ ու նեղութիւն, այսպիսի վեհ գործ վիճակվում է շատերին, բայց որը յաղթական վեհութեամբ առաջ են տանում միմիայն շատ քչերը։ Ահա այդպիսի սակաւաթիւ անհատների կարգին է պատկանում հայր Յովսէփ ա.-ք. Մելեանը, Բաթումի Մեսրոպ ա.-ք. Մելեանցի հայրը։ Մեր քահանայական բազմամարդ դասակարգի մէջ հայր Մելեանի նման անհատները յիրաւի մատով միայն կարելի է համարել։

Յօբելեանը ժողովրդի ցանկութեան համաձայն պէտք է կատարվէր այս տարվայ մարտի 2-ին, երբ լրանում էր նրա քահանայութեան յիսուն տարին. բայց տարվայ սկզբում տարածված յուզիչ լուրերը ռուս-թիւրքական պատերազմի առիթով և մի քանի այլ հանգամանքներ յետաձգեցին այդ հանդէսի կատարումը մինչև այսօր։ Յօբելեանի հանդէսին աւելի շուք տալու համար կարծես մի հաճելի համերաշխութեամբ միացել էին ժողովրդի աշխարհական և հոգևոր դասակարգերը։ Հանդէսին նախագահում էր տեղակալի և միաբանութեան ներկայացուցիչը, որը Էջմիածնից տեղս էր եկել յատկապէս այդ հանդէսին մասնակցելու համար, նրա մանկութեան ընկեր, այժմ արքեպիսկոպոս՝ Մեսրոպ Սմբատեանը, բերելով իր հետ տեղակալի օրհնութեան թուղթը և Էջմիածնի միաբանութեան շնորհաւորանքները։ Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցում պատարագին ներկայ էին խուռն երկսեռ բազմութեան հետ միասին և նրա հիմնած Գայիանեան դպրոցի սանուհիները։ Պատարագիչն էր Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Սմբատեանը, որը եկեղեցում մի համառօտ քարոզ խօսեց յօբելեանի առիթով։

Այնուհետև հոգևորականութիւնը, զգեստաւորված ու շարական երգելով, եկեղեցուց անցաւ թափօրով, բազմութեան հետ, Գայիանեան դպրոցի դահլիճը։ Հանդէսը բացեց տեղիս առաջնորդը՝ Յուսիկ եպիսկոպոս Տէր-Մովսէսեան, գրուատելով յօբելեարի յիսնամեայ անբիծ գործունէութիւնը և շեշտելով, որ նա պատկանում է այն տեսակ գործիչների թւին, որոնք շարունակ փախչում են փառքից, բայց որոնց ետևից փառքը ինքն է միշտ վազում։ Կարգադրիչ յանձնաժողովի անդամներից պ. Դ. Պօլօվը և հայր Կ. Պանջուլազեանցը կարդացին այն բազմաթիւ ուղերձները և հեռագիրները, որ ուղարկված էին տօնի առիթով զանազան քաղաքներից։ Աչքի էին ընկնում Թիֆլիսից Սամթունեան արքեպիսկոպոսի, Արսէն աւագ ք. Բագրատունու, Մոսկվայից Էմմանուէլ քահ. Նազարեանի, Շամախուց Անանիա եպիսկոպոսի, Բաթումից մի խումբ համակրողների, Կարապետ վարդապետի, Սիօն վարդապետի, Սուքիաս, Ներսէս, Գաւանկեան և Բարդուղիմէոս եպիսկոպոսների և այլ բազմաթիւ հեռագիրներ և գրութիւններ։ Հանդէսից յետոյ ստացվել է բազմաթիւ հեռագիրներ, ի թիւս որոնց և «Մշակի» խմբագրութիւնից և յօբելեարի ծննդավայրից—Պօլոս-Քիլիսա գիւղի հասարակութ…

թիւնից և հոգաբարձութիւնից դպրոցի, որի հիմնադիրն է եղել հայր յոբելեարը։ Հանդէսի ժամանակ խօսեց Ղևոնդ քհն. Աթանասեանցը, շեշտելով հասարակութեան անտարբերութիւնը դէպի առհասարակ իր գործիչները նիւթական կողմից, և օրինակ բերեց Նազարեանցին և ուրիշներին։ Նաև ցոյց տուեց ներկայ յոբելեարի անապահով դրութիւնը։ Օրինակ բերեց նա անգլիացիներին, որ նրանք ապահովում են նոյն իսկ ծառաների վիճակը, իսկ մենք մեր գործիչներին թողնում ենք քաղցած։ Զգացված խօսեց նոյնպէս Վահան ք. Վաչէանը՝ շնորհաւորելով իր պաշտօնակցին ժողովրդական այդ արժանաւոր բարոյական գնահատութեան համար։

Կարգադրիչ յանձնաժողովի անդամներից միւսը, պ. Ա. Գուլամիրեանցը, որը եղել էր յոբելեարի աշակերտներից, շեշտեց յոբելեարի արժանիքները։ Դրանցից յետոյ հայր Մելեանը ինքը անձամբ շնորհակալութիւն յայտնեց և յիշեց իր կեանքից մի քանի «էպիզօդներ», որոնք ցոյց էին տալիս հասարակական ասպարէզում նրա ունեցած տոկունութիւնը և հանգուցեալ Ներսէս և մանաւանդ Գէորգ կաթողիկոսի դէպի նա ցոյց տուած բարեհաճ վերաբերմունքը։ Ամենից աւելի ազդուիչ էին յոբելեարի աւագ որդու՝ Մեսրոպ աւ. ք. Մելեանի խօսքերը, որ նա ուղղեց իր հօրը, պարծենալով նրանով և խոստանալով հետևել նրա շաւղին. միևնոյն ժամանակ նա իր շնորհակալութիւնը յայտնելով Երևանի հասարակութեանը դէպի յոբելեարը ցոյց տուած յարգանքի այդ արտայայտութեան համար, խնդրում էր ազատել հօրը իր այդ զառամեալ հասակում քահանայական ծանր պարտաւորութիւնից, որ նա դժուարանում է այլ ևս կատարել, և թոյլ տալ վերցնել նրան իր մօտ նրա կեանքի վերջի օրերը հանգստութեան մէջ անցկացնելու համար։ Հայր Մեսրոպի խօսքերը լաւ ազդեցութիւն թողին հասարակութեան վրա և վարձատրվեցին բուռն ծափահարութիւններով։ Հանդէսը վերջացաւ ժամը 2-ին հայր Մելեանցի պահպանիչով, և շնորհաւորող հասարակութիւնը նրա աջը առնելով գոհ տրամադրութեան տակ հեռացաւ։

Այդ յօբելեանական հանդէսում Երևանի հասարակութիւնը ցոյց տուեց իր բարոյական յարգանքը վաստակաւոր գործչին. տեսնենք ինչպէս կը լինի նիւթական վերաբերութեամբ նրա արած նուիրաբերութիւնը, որով անհրաժեշտ է ընդմիշտ ապահովել նրա ապրուստը իր այդ զառամեալ և կիսատառողջ դրութեան մէջ։

Գ. Աղաջանեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Չորեքշաբթի, նոյեմբերի 25-ին, Թիֆլիսի սիւննիների մզկիթում, բազմաթիւ հասարակութեան և մահմեդական դպրոցի սաների ներկայութեամբ, հոգեհանգիստ կատարվեց Մեծ Իշխան Ալէքսէյ Ալէքսանդրովիչի յիշատակին։ Հոգեհանգստից յետոյ կատարվեց գոհաբանական մաղթանք Թագաւոր Կայսրի և ամբողջ Թագաւորական Տան արևշատութեան համար։

✦ Թիֆլիսի նահանգապետը ներքին գործերի մինիստրի պահանջով առաջարկել է Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան անմիջապէս տեղական տնտեսութեան գործերի գլխաւոր վարչութեանն ուղարկել քաղաքի 1908 թ. նախահաշիւը։

✦ Թիֆլիսի ժամ. գեն.-նահանգապետի կարգադրութեամբ փակվում է վրացերէն լեզուով հրատարակվող «Մաթրախի» երգիծաբանական շաբաթաթերթը զինուորական դրութեան ամբողջ ժամանակաշրջանում։

✦ Բժ. Կ. Ստեփանեան նոյեմբերի 7-ին քաղաքային վարչութեանը ներկայացրեց շուտափոյթ օգնութիւն հասցնելու գործը կազմակերպելու իր կազմած նախագիծը։

✦ Այսօր Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում նշանակված է ծխականների երկրորդ և վերջին ընդհանուր ժողովը. զբաղմունքի առարկաներն են. 1) քննութիւն հաշուի ծխական հոգաբարձութեան Գայեանեան դպրոցի 1907—8 թ. թ. համար, 2) քննութիւն նախահաշուի 1908—9 թ. համար, 3) ընտրութիւն չորս հոգաբարձուների և 4) զեկուցում վերստուգիչ յանձնաժողովի։

✦ Կոմս Լօրիս-Մելիքեանի և Ամիրօվի անունով բարձրագոյն կրթական հաստատութիւններում և Պուշկինի անունով տեղական գիմնազիաներից մինում թոշակաւորներ հաստատելու համար ստացված են 50-ից աւելի խնդրագրեր։

✦ Երէկ, նոյեմբերի 8-ին, Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչի անուանակոչութեան առիթով պարապմունքներ չը կային Մեծ Իշխանի անունով Թիֆլիսում գոյութիւն ունեցող կրթական հաստատութիւններում։

✦ Նոյեմբերի 7-ից Թիֆլիսում լոյս է տեսնում վրացերէն լեզուով նոր օրաթերթ «Շուքի» անունով, Ա. Կապանաձէի խմբագրութեամբ։

✦ Մի խումբ հայ գիւղատնտեսներ մտադրութիւն ունեն առաջիկայ դեկտեմբերից հրատարակել Թիֆլիսում հայերէն լեզուով գիւղատնտեսական մի շաբաթաթերթ։ Մօտիկ աշխատակցութիւն ունենալու են գիւղատնտեսներ Ա. Քալանթար, Ա. Սահակեան, Ա. Մխիթարեան, Ա. Աթանասեան, Գիօզալեան, Մելիք-Բախտամեան, Շահբազեան, Եսայեան և այլն։ Նոյնպիսի շաբաթաթերթ նախագծում են հրատարակել վրացերէն լեզուով և մի քանի վրացի գիւղատնտեսներ, որոնք ապրում են Թիֆլիսում։

✦ Քութայիսի նահանգապետ Սլավոչինսկին Փոխարքային ներկայանալուց յետոյ վերադարձաւ Քութայիս։

✦ «Գործ» լրագրի երէկվայ համարում (№ 50) տպված էր հետևեալը. «Բագուից ստացանք հետևեալ հեգնական հեռագիրը. «Իբրև հայ յայտնում եմ իմ խորին շնորհակալութիւնը «Մշակի» խմբագրութեանը, որը դարձրեց իր կանդիդատ Իզմիրլեանին կաթողիկոս, և նրա խմբագիրներից Հ. Առաքելեանին, որը մասնակցեց Իզմիրլեանին ուղղած շնորհաւորական հեռագիրը խմբագրելու մէջ։ Դօլուխանով»։

Այս հեռագրի միտքը անհասկանալի է մեզ։ Չը գիտենք ո՞ր Դօլուխանովն է հեռագրել. եթէ դա Բաղդասար Դօլուխանեանն է, չը գիտենք ի՞նչ է կամեցել նա ասել այդ հեռագրով։ Այո, մենք ուրախ ենք, որ կաթողիկոս անցաւ Իզմիրլեանը, որի թեկնածութիւնը յայտնի կերպով միայն «Մշակը» գրեց Խրիմեանի մահից յետոյ։ Գալով «Գործին», որին է պատկանում «հեգնական» բառը, մենք կասենք. աւելի լաւ կանէր եթէ Դօլուխանովը հեռագրէր ձեզ և իր ցաւակցութիւնը յայտնէր, որ «Մշակը» խափանեց «գործականների» իսկական թեկնածու Սուրէնեանի ընտրութիւնը։ Յամենայն դէպս մենք կը սպասենք Բ. Դօլուխանովի բացատրութեանը՝ իմանալու 1) ճիշտ ի՞նչն է տուել այդ հեռագիրը, 2) ի՞նչ է կամեցել ասել այդ հեռագրով։

✦ Նոյեմբերի 6-ին ձերբակալեցին Պետական Դումայի նախկին անդամ բժիշկ Գոմարտելուն, վրաց «Ալիոնի» լրագրում իր ստորագրութեամբ «Ինչպէս մարդիկ ստեղծեցին Աստուծուն» յօդուածը տպագրելու համար։ Դատախազի կարգադրութեամբ ձերբակալել են նաև այդ լրագրի խմբագիր Կեկելիձէին։ Միւս օրը, սակայն, երկուսի համար ներկայացրին 1500 րուբլի գրաւական և նրանց ազատ թողին։

✦ Հոկտեմբեր ամսվայ ընթացքում Թիֆլիսում քաղաքային անասնանոցը ստացել է 11187 գլուխ եղջիւրաւոր անասուն, որոնցից քաղաքը զուտ օգուտ ստացել է 1118 ր. 70 կ., մանր տեսակի անասուն—22145 հատ, որոնցից արդիւնք ստացվել է քաղաքի օգտին 1107 ր. 25 կ.։

✦ Անասունների խնամատար ընկերութիւնը դիմել է քաղաքային վարչութեան, խնդրելով ստիպել էլեքտրաքարշի ընկերութեանը, որ Ավճալեան ձիաքարշի համար հիւանդ ձիեր գործադրութեան չը հանէ։

✦ Բեռնակիր սայլապանները խնդրամատոյց են եղել քաղաքային վարչութեանը՝ սալայատակել փողոցները ազատ և կանոնաւոր երթևեկութեան համար։

✦ Վերադարձաւ Անդրկովկասում շրջագայելուց և ստանձնեց իր պաշտօնը Կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Ռուդոլֆը։

✦ Նոյեմբերի 20-ի մօտերը Թիֆլիսի օպերային խումբը մեկնում է Գանձակ, այնտեղ երեք ներկայացում տալու համար։

✦ Ժողովրդական համալսարան։ Այսօր, Զուբալովի ժողովրդական տանը տ. Օրմոնիկիձէ-Տօրօշելիձէն ռուսերէն լեզուով կը կարդայ մի դասախօսութիւն հետևեալ թեմայով «Պոռնկութիւնը ժամանակակից գիտութեան տեսակէտից»։ Սկիզբն է առաւօտեան ժամը 11-ին. գները 5 և 10 կոպէկ։

✦ Ինչպէս յայտնի է, նորերս վախճանված Գրիգոր Բայանդուրեան 1902 թ. սկսած ամեն տարի մինչև 1908 թ. Ալէքսանդրօպօլի առևտրական դպրոցին նպաստ էր տալիս 2000 րուբլի։ Ինչպէս կարդում ենք «Ախուրեան» լրագրում, 1908 թւի համար 2000 րուբլին բժ. Աւետիս Բարաջեան ստանում է՝ համոզելով կտակակատարին։ Այժմ հանգուցեալի այրին մտադիր է կատարել իր ամուսնու մտադրութիւնը և մի խոշոր գումարով մասնակցել Ալէքսանդրօպօլի առևտրական դպրոցի շինութեան կառուցմանը։ Թերևս շինութիւնը աւարտվելուց յետոյ, դպրոցը կոչվի «Բայանդուրեան»։

✦ Ստացանք Կ. Կ. Մելիք-Շահնազարեանցի «Ռուսահայերի գիւղատնտեսութեան վիճակը և գիւղատնտեսական դպրոցների կարիքը», գ. 10 կ., 54 էջ։ Կարծում ենք, որ այս գիրքը լաւ ընդունելութիւն կը գտնի գիւղատնտեսութեամբ պարապող և պարապել ցանկացող անձանց մէջ։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Նոյեմբերի 16-ին Բագուի հասարակական ժողովարանի դահլիճում Բագուի հայոց կուլտուրական միութեան գեղարուեստական սեկցիան տալու է մի համերգ երիտասարդ տաղանդաւոր երգչուհի Ս. Ա.-ի օգտին, որը գնում է Մոսկվա շարունակելու իր երաժշտական կրթութիւնը։ Համերգին մասնակցելու ցանկութիւն են յայտնել տ. տ. Սիրանոյշ, Խօսրօյեվները, պ. պ. Կրօնգօլտ, Դօբրօխոտով և այլն։

✦ Նոյեմբերի 1-ից Անդրկովկասեան երկաթուղու Սաբունչու գծի վրա գործածութեան է մտցված ուղևորների համար տոմսակների նոր տարիֆ։ Այդ տարիֆի համաձայն Բագուից մինչև Սաբունչի գնալիս՝ վճարում են 3-րդ կարգի տոմսակի համար 15 կոպ., մինչդեռ առաջ 13 կոպէկ էր, 2-րդի համար՝ 27 կոպէկ և 1-ինի համար՝ 45 կոպէկ։ Բագուից մինչև Սուրախանի, առաջին կարգի տոմսակի համար այժմ պէտք է վճարել 65 կոպ., 2-րդ կարգին՝ 37 կոպ. և 3-րդ կարգին՝ 21 կոպէկ։

✦ Ներկայ տարվայ սկզբից մինչև նոյեմբերի մէկը Բագուի քաղաքապետի դիւանատունը օտարահպատակներին տուել է վկայականներ կայսրութեան սահմաններում ապրելու համար, ընդամենը 13,890 հատ։ Օտարերկրացիների գլխաւոր բազմութիւնը բաղկացած է պարսկահպատակներից։

✦ Առևտրական գիտութիւնների ուսուցիչ Դ. Խ. Տուտայեվին թոյլատրված է բաց անել Բագուում «առևտրա-արդիւնաբերական բիւրօ», որի համար նա պարտաւոր է մտցնել 15,000 րուբլի գրաւական։

✦ Բագուաբնակ վրացի հասարակութիւնը, Կովկասի ուրիշ քաղաքների նման, վճռել է նոյեմբերի 30-ին, վրացի յայտնի բանաստեղծ և հրապարակախօս Ակակի Ծերեթելու գրական գործունէութեան 50-ամեակի օրը, հանդիսաւոր յոբելեանական երեկոյթ սարքել։ Երեկոյթը կազմակերպելու համար արդէն կազմված է յատուկ մասնաժողով տեղական վրացի հասարակական գործիչներից։ Տեղական վրացի հասարակութիւնը մտադիր է միևնոյն ժամանակ յատուկ պատգամաւորներ ուղարկել Թիֆլիս՝ մասնակցելու յոբելեանական հանդէսին։ («Б.» և «Кс.»)

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

✦ Պետերբուրգում ահագին խօսակցութեան նիւթ է դարձել 11 և կէս միլիոն րուբլու անյայտացման պատմութիւնը, որը պատկանում էր բարձրաստիճան անձի։ Անյայտացման պատմութիւնը հետևեալն է. վերոյիշեալ բարձրաստիճան անձի կալուածների գլխաւոր կառավարիչ Կ.-խը, յեղափոխական շարժումների միջոցին, լիակատար վստահութիւն վայելելով, հրաման է ստանում փոխադրել բոլոր ազատ միջոցները արտասահման։ Կ.-խի ասելով, նա, այդ հրամանի համաձայն, իսկոյն փոխադրում է Ֆրանսիական և շվէյցարական բանկերը 11,500,000 րուբլի։ Այդ օրից անցել է 3 տարի։ Յանկարծ մօտ օրերս ստացվում է պետական բանկի կողմից բողոքված 250,000 րուբլու մուրհակը։ Տէրը անհանգստացած այդ մասին հեռագրում է իր կառավարչին բացատրութիւն պահանջելով։ Բայց պատասխան չէ ստացվում։ Այդ ժամանակ միայն իմացվում է, որ Կ.-խը անյայտացել է, տանելով իր հետ 11 և կէս միլիոն րուբլին, որովհետև ստուգելուց յետոյ պարզվում է, որ ոչ մի բանկ չէ ստացել այդպիսի գումար։ («Б· В·»)

✦ Պուրիշկևիչը, կամենալով վերջնականապէս քայքայել ռուս ժողովրդի միութիւնը և նրա անդամներին իր կողմը գրաւել, յայտարարել է, որ «Միքայէլ Հրեշտակապետի» կուսակցութեան մէջ մտնող սօցիալիստները ազատվում են անդամակցական վճարից։ Պէտք է կարծել, որ համապատասխան յայտարարութիւն կանի նաև Դուբրովինը։ Մրցութիւնը այդ երկու ֆարբաշրաշիների մէջ չափազանց ծիծաղաշարժ դրութեան է հասնում։

✦ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի այն շրջաբերականի յայտարարումից յետոյ, թէ պետական ծառայութեան մէջ գտնվող անձանց չէ թոյլատրվում մնալ անլեգալ կուսակցութիւնների մէջ, տղայոց ու աղջկանց գիմնազիաներից և ռէալական դպրոցներից իրանց սեփական կամքով հեռացել են 86 ուսուցիչներ և 29 դասարանական դաստիարակներ, 7 պրիվատ դոցենտներ և 4 պրոֆեսորներ։ Անլեգալ կուսակցութիւններին պատկանելու համար արձակված են գիմնազիաներից 65 ուսուցիչներ։ («Св.»)

✦ Ոստիկանական դեպարտամենտը շրջաբերական առաջարկութիւն է ուղարկել, որտեղ ասված է, որ ռուսաց սինօդի օբեր-պրօկուրորը տեղեկացնում է՝ թէ վերջին ժամանակներս վաճառքի են հանվում զանազան տեսակ գլխարկներ, հովանոցներ և մինչև իսկ հողաթափներ ու կօշիկներ զարդարված սրբազան պատկերներով հիւսուածքների վրա կամ մէդալիոնների վրա և այլն, ըստ որում պարզված է, որ յիշեալ պաճուճանքները սովորաբար ուղարկվում են Վարշավայից։ Գտնելով որ սրբազան պատկերների այդ ձևի գործածութիւնը խորապէս վիրաւորական է իւրաքանչիւր հաւատացեալի համար, ոստիկանական դեպարտամենտը, սրբազան սինօդի որոշման համաձայն, խնդրում է վճռական միջոցներ ձեռք առնել արգելելու այն բոլոր առարկաների վաճառումը, որոնց վրա կը լինեն սրբազան պատկերներ։ («Рѣчь»)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կրասնովօդսկ, 20 հոկտեմբերի

Կրասնովօդսկի հայոց եկեղեցական-ծխական դպրոցի հոգաբարձութիւնը իր շնորհակալութիւնն է յայտնում այն անձնաւորութիւններին, որոնք Չիքիշլեարում պ. Լևոն Ներսիսեանի հարսանեաց հանդէսում և դուրսը՝ արժանապատիւ Արշակ քհն. Տէր-Ոսկանեանի միջոցով նուիրաբերել են մեր դպրոցի օգտին 56 ր. 50 կ.։ Նուիրատուները եղել են՝ պ.պ. Մովսէս Ներսիսեան 25 ր., Գր. Մարութեան 10 ր., Բ. Վանիեան և Իս. Ներսիսեան 5-ական րուբլի, Արտէմ Սափարեան և երաժիշտ Մարգարէ Ստեփանեան իր խմբով 3-ական ր., Բախշի Ներսիսեան 2 ր., Յ. Աղաբաբեան, Ն. Գասպարեան և Ասլան Բէյուջեան 1-ական ր., դերասան Թորոսեան 50 կոպէկ։

Խնդրում ենք ի միամտութիւն նուիրատուների չը մերժել տպել և վերոյիշեալ ցանկը։

Նախագահ հոգաբարձութեան՝ Նարինեան

—

Վերին-Ագուլիս, 2 հոկտեմբերի

Կուլտուրական Միութեան հաշւետուութեան թերթիկը, որ ստացանք ձեր լրագրի հետ, պարունակում է իր գործունէութեան մասին, երևի թիւրիմացութեամբ, չափազանցված կամ սխալ տեղեկութիւններ, որոնց մէջ երևում է, որ իբր թէ Ագուլիսի հայոց երկսեռ դպրոցն էլ իրանց նախաձեռնութեամբ է բացվել։ Մինչդեռ Ագուլիսի դպրոցը, որ գոյութիւն ունի 1867 թւից ի վեր, անկախ կառավարվում է թոշակների գանձումով, եկեղեցիների և բարեբար անձանց նուիրատւութիւններով, որոնց թւում ամենայն շնորհակալութեամբ ստացել ենք նաև մեծ. Պ. Մ. Քալանթարեանի տարեկան 200 րուբլի նուիրատւութիւնը Կուլտուրական ընկերութեան միջոցով։ Յուղղումն այդ սխալի խնդրում ենք ձեր թերթում տպագրել վերոյիշեալը։

Հոգաբարձութիւն Վերին-Ագուլիսի երկսեռ դպրոցի՝

Սարգիս Հախնազարեանց
Մինաս Նուսնուսեանց

—

Բաց նամակ Բագուի հայոց եկեղեցական ծխական դպրոցների հոգաբարձութեան.

Բագու, 2 նոյեմբերի

Սրանով պատիւ ունիմ առաջարկելու յարգելի հոգաբարձութեանդ կամ հերքել կամ տալ հարկաւոր բացատրութիւնը, թէ ո՞ր օրէնքի, ո՞ր կէտի հիման վրա հոգաբարձութեանդ անդամներից մէկը՝ պ. Ա. Առաքելեանը ստանում է դպրոցական միջոցներից ամսական հարիւր րուբլի ռոճիկ։

Դպրոցական տուրք վճարող ծխական

—

Թէլաւ, 28 հոկտեմբերի

Անցեալ շաբաթ չարագործներից սպանված Յարութիւն Դաւթեանցի զաւակներից և հանգուցեալի եղբօր բարձր. Միքայէլ վ. Դաւթեանցից Կ. Հ. Բ. Ը. Թէլաւի ճիւղը ստացաւ 100 րուբլի նպաստ, որի մասին վարչութիւնս յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը։

Նախագահ վարչութեան՝
Աբէլ աւ.-ք. Սուքիասեան

—

Թիֆլիս, 9 նոյեմբերի

Աչքի առաջ ունենալով, որ այսօր Ֆրէյլինեան փողոցի № 11-ում, գիւղատնտեսական բանկի շինութեան մէջ, նշանակված է «Թիֆլիսի ժուրնալիստների ընկերութեան» հերթական առաջին ժողովը, ընկերութեանս վարչութիւնը ի միջի այլոց յայտարարում է այն որոշումը, որ նա կայացրել է իր նիստերից մէկում։

«Թիֆլիսի ժուրնալիստների ընկերութեան վարչութիւնը», աչքի առաջ ունենալով «Մշակի» համարներից մէկում զետեղված այն նկատողութիւնը, որ իբր ընկերութիւնս կրում է թայֆայական բնաւորութիւն, սրանով յայտնում է, որ վերոյիշեալ ընկերութիւնը չէ կրում ոչ կուսակցական և ոչ էլ թայֆայական բնաւորութիւն։ Շեշտելով այս, վարչութիւնս հրաւիրում է տեղական բոլոր ժուրնալիստներին անդամակցել ընկերութեանս։

Վարչութիւն

ՕՐ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆԻՆ

Կարդացի ձեր պատասխանը 21 թիւ «Հայրենիքի» մէջ։

Ձեզի համար ու ձեր կարծիքով «ճշմարտութիւն» է գրուածք մը այն ատեն, երբ գրողը «իսկական անունով» հանդէս կուգայ։

Կը շնորհաւորեմ այդ շնորհալի ճշմարտութիւնը։

Իմ կարծիքով, օրիորդ, ճշմարտութիւնը, ուր որ ալ ըլլայ, առանց ունէ ստորագրութեան, ճշմարտութիւն է։ Օրինակ, ադամանդի կտոր մը, առանց իր վրայ նշանակուած ունենալու իր իսկական անունը, «ադամանդ» ըլլալէ չի դադրիր։ Ու եթէ դուք կը փնտռէք անձը գրուածքի մը մէջ և ոչ ճշմարտութիւնը, այն ատեն ինծի իրաւունք տուէք ըսելու.—«Անաք բարով», օրիորդ։

Շահէն

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԼ ԿԱՈՒՑԿՈՒ ԿԱՐԾԻՔԸ ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ *)

Դրովէյլ, 1 օգոստոսի

Սիրելի ընկեր,

Ներեցէք եթէ չը կարողացայ աւելի շուտ պատասխանել ձեր նամակին. ուշացման պատճառը ոչ թէ ձեր նամակի շահեկանութիւնից զուրկ լինելն է, ընդհակառակը՝ ձեր նամակը շատ մեծ կարևորութիւն ունի. ես ճանապարհորդութեան մէջ էի և նամակը միայն երէկ հասաւ ինձ։

Ճանապարհորդութեան մէջ լինելով, առանց անհրաժեշտ տեղեկութիւնների, ինձ համար անհնար է տալ ձեզ մի խորացած պատասխան։ Ստիպված եմ սահմանափակվել մի քանի տողերով։

Հարցը, որ դնում էք իմ առաջ, խիստ դժուարամատչելի է. նա վերաբերում է մի երկրի, որ շատ քիչ է յայտնի, ուր երևան են գալիս յանկարծակի նոր խաւեր և ուժեր՝ մինչ այդ անծանօթ նոյնիսկ երկրին, և ուր տնտեսութիւնները փոփոխվում են յանկարծակի օրէ-օր։

Յամենայն դէպս կարելի է ամենայն խղճմտանքով ասել, որ Պարսկաստանի սօցիալիստների պարտականութիւնն է մասնակցել դեմօկրատական շարժմանը։

Անկարելի է, որ սօցիալիստ կռուողները, մի յեղափոխութեան մէջ, բաւականանան պասսիւ դիտողի դիրքով՝ ձեռքերը ծալած։ Եթէ երկիրը բաւական զարգացած չէ, որ առաջ բերէ մօդերն պրօլետարիատ, այդ դէպքում միայն դեմօկրատական շարժումը կարող է ընձեռել հնարաւորութիւն յեղափոխական կռւին մասնակցելու։

Բայց սօցիալիստները այդ կռւի մէջ մտնում են ոչ որպէս գռեհիկ դեմօկրատների, բուրժուական և մանր-բուրժուական դեմօկրատիայի իլլիւզիաներով. դեմօկրատիայի կռիւ ասելով նրանք հասկանում են դասակարգային կռիւ. նրանք գիտեն, որ դեմօկրատիայի յաղթութեամբ քաղաքական կռիւները չեն վերջանում, որ այդ յաղթութիւնը նախադուռն է նոր կռիւների, մինչ այդ անծանօթ և աբսօլիւտիստական կարգերում անհնար։

Մի դեմօկրատական շարժման մէջ, որ մղվում է երկրի բոլոր աշխատող խաւերի կողմից, կարելի է միշտ հանդիպել յետադէմ տենդենցների, առաջադրված մանր-բուրժուազիայի որոշ խաւերից, ինչպէս նաև գիւղացիներից։ Բայց դա մի պատճառ չէ ձեռնպահ մնալ կռւից. ընդհակառակը դա մի պատճառ է աշխատելու շարժման մէջ հէնց այդ յետադէմ տենդենցների դէմ։

Նոյն այդ տակտիկայով էր գործում Կ. Մարկսը Գերմանիայում 1848-ին, այն ժամանակ, երբ պայմանները՝ մի ուժեղ պրօլետարական կուսակցութեան ստեղծման համար՝ գոյութիւն չունէին։

Թշնամական վերաբերմունքը դէպի օտար կապիտալը չունի անհրաժեշտաբար ռէակցիոն բնոյթ։ Ի հարկէ Պարսկաստանի, ինչպէս նաև միւս երկիրների համար, հարկաւոր են երկաթուղիներ և խոշոր ինդուստրիա։ Բայց Պարսկաստանը արդէն նետվել է կապիտալիստական ուղիի մէջ և այդ ուղիով առաջ կը գնայ գուցէ աւելի արագութեամբ, եթէ շահագործված չը լինի օտար կապիտալից։ Այս կապիտալը Պարսկաստան է մտնում ոչ միայն ինդուստրիալ ձևի տակ, այլ և, այն ևս խոշոր չափով, վաշխառուական կապիտալի ձևի տակ։ Վերջին ձևի տակ՝ նա շահագործում է ամբողջ ժողովրդին, նոյնպէս գիւղացիներին, որոնք կառավարութեան նշանակած հարկերով վճարում են կառավարական պարտքերի տոկոսները։ Այդպիսով գիւղացին աղքատանում է և չէ կարողանում գնել ինդուստրիական արդիւնքներ։ Ահա թէ ինչու օտար կապիտալը արգելք է հանդիսանում Պարսկաստանում, ինչպէս Ռուսաստանում, ներքին շուկայի զարգացմանը, մի նախապայման, որ անհրաժեշտ է ուժեղ ինդուստրիալ կապիտալիզմի զարգացման համար։

Երբ Պարսկաստանը այլևս չի շահագործվի օտար կապիտալից, ներքին շուկան էլ կաճի, կաճի նաև տեղական կապիտալը, որովհետև յաւելեալ արժէքը կը մնայ երկրում։

Որպէսզի հեշտութեամբ զարգանայ պրօլետարական շարժումը, հարկաւոր են դեմօկրատիայի համար ոչ միայն քաղաքական ազատութիւններ, այլև անկախութիւն դրսից, անկախութիւն ոչ միայն քաղաքական, այլ նաև տնտեսական։

Եւ եթէ Արևելքի ժողովուրդները թօթափում են կապիտալիզմի լուծը իրանց երկրում, նրանք աշխատում են սօցիալիզմի համար ոչ միայն իրանց երկրում, նաև մեզ մօտ՝ Եւրոպայում։

Եթէ, օրինակի համար, ռուսական յեղափոխութիւնը աջողէր և մերժէր կառավարութեան պարտքերի տոկոսիքների վճարումը, դա առաջ կը բերէր մի տեսակ յեղափոխութիւն Ֆրանսիայում։ Եւ եթէ անգլիական Հնդկաստանը և Եգիպտոսը ոյժ ունենային ձեռք բերելու իրանց անկախութիւնը, դրանով կը խախտվէր անգլիական կապիտալիզմը խորապէս, և կը մեծանար անտագօնիզմը Անգլիայում պրօլետարների և կապիտալիստների միջև։

Թէ Պարսկաստանը, թէ Թիւրքիան կռւում են միևնոյն ժամանակ համաշխարհային պրօլետարիատի էմանսիպացիայի համար, երբ նրանք կռւում են իրանց սեփական էմանսիպացիայի համար։

Յոյս ունեմ, սիրելի ընկեր, որ այս շտապ գրված տողերը ձեզ կը բաւականացնեն։ Բեռլին վերադառնալիս ես կը փորձեմ աւելի մօտից ուսումնասիրել պարսկական խնդիրը, եթէ ժամանակս թոյլատրէ։

Յամենայն դէպս, խիստ կարևոր կը լինէր ձեզնից ստանալ տեղեկութիւններ Պարսկաստանի յեղափոխական շարժման, նրա պատճառների, տենդենցների, ինչպէս նաև նրան կրող դասակարգերի վերաբերմամբ։

Ես կը հրատարակեմ հաճոյքով մի յօդուած, գրված ձեր կողմից, այս նիւթի

*) Այս նամակը Կ. Կաուցկին գրել էր ի պատասխան մի խումբ թաւրիզեցի սօցիալ-դեմօկրատների նամակի, որոնք դիմել էին իրանց մեծ ուսուցչին, նրա հեղինակաւոր կարծիքը իմանալու պարսկական շարժումների մասին այն տեսակէտից, թէ արդեօք այդ շարժումը պիտի նկատել իբրև մի առաջադիմական թէ յետադիմական շարժում։
Ծան. խմբ.

մասին «Neue Zeit»-ի մէջ, որ կարդացվում է ամբողջ սոցիալիստական աշխարհում: Ձեր մարդասիրական աշխարհայեացքը կը գտնէք յօդուածի ունեցած և իսկի գրութիւնը, մեզ ցոյց կը տայ շատ աւելի յստակ կերպով, քան եթէ նա գրած լինէր փակաղ հրապարակային, մի անձնաւորութիւնից: Յոյս ունիմ, որ իմ ասելիքը ձեզ կը հասնի հակառակ ձեր քաղաքի խստական գրութեանը:

Սեղմում եմ ձեր ձեռքը և ցանկանում աջողութիւն ձեզ և ձեր մեջ ընկերներին:

Ընկերական ողջոյններով

Կարլ Կաուցկի

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

Գումարը պատմական մանկ. գրադարանի №1.

ՇՈՒՆՆ ՈՒ ԿԱՏՈՒՆ

Բանաստ. Յովհ. Թումանեանի
Նկարներ Գ. Սիրեկեանի
Գինն է 25 կ.

Վաճառվում է Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում: Գումարով ստանալու համար կարող են դիմել հրատարակչին՝ Մ. Թումանեանին. Тифлисъ, ул. Паскевича № 6. Գումարով գնողներին 20 % զեղչ: Առաքումը չէ ընդունվում:
(ա. մ.) 5—4

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ:

Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան / 5—6 երեկոյեան
Միքայէլեան փող., №36, տ. Ճավճանիձէի:
100—50

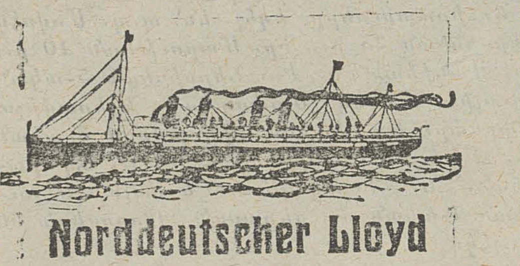

(Հիւսիս-գերմանական Լլոյդ)

Փոստային և ճամբորդական շոգենաւերի հաղորդակցութիւն Բրեմենի և Նիւ-Եօրքի մէջ.

Շաբաթը երկու անգամ

Հիւսիս-գերմանական Լլոյդի նաւերը գնում են.

Բրեմենից—Նիւ-Եօրք
Բրեմենից—Բալթիմոր
Բրեմենից—Բրազիլիա
Բրեմենից—Արգենտինա
Բրեմենից—Աւստրալիա

Լլոյդի նաւերի վերաբերեալ... Բացի նրանից...

Հիւսիս-գերմանական Լլոյդի ... (Stadt Warschau) ... Բրեմենի համար ...

ԳԵՐՄԱՆԻԱ, ԲՐԵՄԵՆ.
Հիւսիս-գերմանական Լլոյդ
(Bremen, Norddeutscher Lloyd)
7—5

ԲԺԻՇԿ
Ա. Մ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ

Ներքին հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ. / 5—6 ժ. երեկ.
Վելիամինովսկայա փող., № 10.
(ա. օ.) 100—11

Թիֆլիսի Քաղաքային Վարչութիւնը

սրանով յայտարարում է, որ քաղաքային ինքնավարութեան շէնութեան մէջ նոյեմբերի 20-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու Վերայի կամուրջի վրայով երթեւեկող կառքերից և կենդանիներից յօգուտ քաղաքի հաւաքվող տուրքը: Պայմանների հետ կարելի է ծանօթանալ ամեն օր (բացի կիրակի և տօն օրերից) քաղաքային վարչութեան IV բաժանմունքում, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև ցերեկվայ ժամը 2-ը:
(կ. հ.) 3—1

ԴԵՐԲԵՆՏՈՒՄ, քաղաքի կենտրոնում վաճառվում է ԵՐԿՅԱՐԿԱՆԻ ՄԻ ՏՈՒՆ՝ նկուղով, 360 քառ. սաժէն տարածութիւն ունեցող հողի վրա, երեք կողմից խիտ անցուղարձ ունեցող փողոցներով:

Նոյնպէս վաճառվում է քաղաքից հինգ վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող ԽԱՂՈՂԻ ԱՅԳԻ, հերթական բաժին ունեցող ջրով, ութ դեսեատին տարածութեամբ, քարաշէն երկյարկանի տնով և ջրհորով:

Այդ կալուածքները պատկանում են հանգուցեալ Եկատերինա Մելիք-Շահնազարեան դէ-Շատուրին:

Գնել ցանկացողները կարող են դիմել կտակակատարներին Դերբենտում—Կարապետ Ա. Օրբելովին և Յովհաննէս Գ. Իսաղուլեանցին:
(կ.) 0—3

Ի՞ՆՉ ԲԱՆ Է ԱՆԿԵՐԸ

Անկերը—դա այն մեխանիզմն է, որը համարվում է ամենալաւը ժամացոյցների կազմուածքի մէջ: Հետևաբար գործարանը նախազգուշացնում է այն ամենքին, որոնք կամենում են լաւ ժամացոյց ունենալ, պատուիրել բացառապէս մեր ներկայացուցչին: Մեր առաջարկած ժամացոյցը սև պողպատից է, մեխանիզմը «ԱՆԿԵՐ», լարելը 36 ժամը մէկ անգամ, առանց բանալիի: Այդ ժամացոյցը նման է հին ժամանակների խրօնօմետրին, որը ներկայումս էլ գնահատվում է 10 ր.: Գործարանը հնարաւորութիւն է գտել առաջարկել ամենքին այդ առաջնակարգ և գեղեցիկ ժամացոյցը 2 ր. 75 կոպէկով. 2 հատը—5 ր.: Ամեն մի ժամացոյցը ապահովված է 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ: Ճանապարհածախքը 1—4 ժամացոյցի համար 40 կ., Սիբիր՝ 75 կ.: Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի: Նորաձև ոսկուց կարճ շղթայ բրելօկով 75 կ. և 1 ր. 50 կ.: Նոյն տեսակ երկար շղթայ 2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.: Հասցէագրել՝ Т-во «ЗАРЯ», Варшава.
(6, 9, 16, 23, 30, 7) 55238 6—2

ՓՈՐՁԵՑԷՔ ՁԵՐ ԲԱԽՏԸ

Մասնակցեցէք ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ 905,000-ռուբլանոց մեծ խաղարկութեանը: Գլխաւոր գումարներն են՝ 75,000, 40,000, 20,000, 15,000, 10,000, 8,000, 4,000, 2,000 1,000 և ուրիշ շատեր: Խաղարկութիւնը տեղի է ունենում Պետական Բանկի Վարշաւայի Գրասենեակում:

ՏԱՍԸ խաղարկութեան օրեր՝ նոյեմբերի 26-ից մինչև դեկտեմբերի 8-ը:

Ամբողջ տոմսակի գինն է 90 ռուբ., 1/2 տոմս.—45 ր., 1/4 տոմս.—23.:

Փողը ստանալուն պէս անմիջապէս ուղարկվում են իսկական տոմսակները:

Վերադիր վճարով չեն ուղարկվում: Խաղարկութիւնից յետոյ ուղարկվում է պաշտօնական ցուցակը ձրիաբար:

Հասցէագրել՝ Варшава, Новолипье 50. I. ГРИНБАУМУ.
(5, 9, 16) 55813 3—2

КАВКАЗСКІЯ МИНЕРАЛЬНЫЯ ВОДЫ
Министерство Торговли и Промышленности
НАТУРАЛЬНЫЯ СТОЛОВЫЯ ВОДЫ

„НАРЗАНЪ" Кисловодскъ.
„ЕССЕНТУКИ" № 20

Продажа вездѣ. Главный складъ въ Пятигорскѣ

Прейсъ-куранты безплатно.

(17, 25, 2, 9) 82,038 27—23

ՊՈՄԱԴԱ

Մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար: Իսկական և փոքված միջոց մազերը թափվելու դէմ: Շուտափոյթ ամրացնում և երկարեցնում է մազերը: Այդ պօմադան ՄՕՐՈՒԽԻՆ և ԲԵԽԵՐԻՆ տալիս է գեղեցիկ փայլ և բուսցնում է նրանց: Գործածելու ժամանակ քսել մազերի արմատներին և առհասարակ գործածել որպէս պօմադա: Գլխաւոր պահեստը՝ «Кавказское Товарищество Торговли аптекарскими товарами» въ Тифлисѣ, Баку и Батумѣ. Վաճառվում է նոյնպէս դեղատներում և դեղատնային պահեստներում: Գինը 1 ռուբլի:
(կ. հ.) 6—6

Պահանջեցէք ամեն տեղ „ՕԴՕԲՐԻՆ"
Միայն ՄԻԽԱՅԻԼ ԼԵԲԵԴԵՎԻ
«Этикетъ утвержденъ прав.» մակագրութիւնով.

Գլխաւոր պահեստատեղը Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման Կովկասեան Ընկերութեան մէջ—Թիֆլիս, Բագու, Բաթում:
(10, 20, 30) 50—26

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Յ. Մ. ԿԼՕՆՃԵԱՆ

Ընդունում է բերանի և ատամի հիւանդութիւններ ունեցողներին: Շինում է ոսկու, արծաթեայ, ֆարֆորի և այլ տեսակ պլօմբներ: Արհեստական ատամներ ոսկու և կաուչուկի վրա: Կաբինետին կից արհեստական ատամների լաբօրատորիա: Խորհուրդը ձրի:

Ընդունելութիւն } 9—2 ժ. առաւօտեան / 4—7 ժ. իրեկոյեան

Шелковниковская ул., № 8, ոչ հեռու Արաս-Արասեսկայա հրապարակից:
(շ. կ. հ.) 25—2

УГОЛЬ
КУЗНЕЧНЫЙ, ПАРОВИЧНЫЙ, ПЛАМЕН., АНТРАЦИТЪ, КОКСЪ.
ЦѢНЫ ОПТОВЫЯ.
А. БРАУХЛИ, Харьковъ.
(ա. օ.) 52—47

ԺԱՄԱՑՈՅՑ եւ ԱԾԵԼԻ

ԱՄԵՆՔԻՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԻՐԵՐ

Մօսկվայի Ժամացոյցների Կենտր. Պահեստը

ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է 150 իրեր միայն 8 ր. 95 կ.

1) Անգլիական սև պողպատէ տղամարդկանց կամ կանանց բաց ժամացոյց: Ժամացոյցի մեխանիզմը պատասխանատու շինուածք է և պարգևատրվել է ժամացոյցի համաշխարհային ցուցահանդէսում: Լարվում է առանց բանալիի (րեմօնտուար): Ժամացոյցը բանում է րօպէ առ րօպէ, որի համար երաշխաւորութիւն է տրվում. 2) Տղամարդկանց կամ կանանց նորաձև պարանոցի շղթայ. 3) Գեղեցիկ տեսքի բրելօկ. 4) Ժամացոյցը գողացվելուց ազատ պահող գործիք. 5) Անգլիական լաւագոյն պողպատէ ածելի. 6) Ածելիաման. 7) Նիկէլի փոքր թաս սապոնի համար. 8) Վրձին սապոնվելու համար. 9) Սապոնի փոշու արկղիկ. 10) Թաւշեայ շպարի արկղիկ. 11) Կարապի բմբուլից փնջիկ շպարվելու համար. 12) Ցանկացողներին ածելիի և իր պարագաների փոխարէն կարող ենք ուղարկել կանացի նորաձև բրօշկա և մի զոյգ պարիզեան գոհարազարդ ականջօղեր. 13—14) Տուալէտի արդուզարդարանք, բաղկացած հայելիից, սանրից և կօշիկներ կոճկելու կարթից. 15—19) Գարնիտուր, բաղկացած կրծքի 2 և մանժէտի 3 արտասահմանեան աշխատանքի զապօնկաներից «Մօդերն» ոճով, կամ թէ սրա փոխարէն կանանց սանրեր. 20) Ամերիկական գրպանի մկրատ. 21) Գրպանի դանակ. 22—24) Գրպանի մատիտ և գրիչ. 24) Ճանապարհորդական գրպանի թանաքաման. 25) Պարիզեան ստերէօսկօպ մեծացնող ապակիներով. 26—75) 50 լուսանկարչական գողտրիկ նկարներ ստերէօսկօպի համար. 76—100) 25 Carte postale, բաց նամակներ գեղեցիկ խղանկարներով, որոնք կարող են մի ալբոմի զարդը դառնալ. 100—125) 25 լաւագոյն պօստային թուղթ. 126—150) 25 այդպիսի ծրար: Բոլորի համար միայն 8 ր. 95 կ.: Նոյն իրերը, խուլ ժամացոյցով—1 ռուբլով թանգ, այսինքն 9 ր. 95 կ., իսկ արծաթեայ խուլ ժամացոյցով միայն 16 ր. 95 կ.:

Ինչպէս տեսնում էք, սրանից էժան չէ կարող լինել:

✦ Ուղարկվում է և վերադիր վճարով ✦

Ծրարելը ձրի: Գործադրութիւնը օրինակելի: Ուղարկելու համար յաւելեալ առնվում է Եւրոպական Ռուսաստան՝ 65 կ., իսկ Ասիական—95 կ.:

Լաւութեան լիակատար երաշխաւորութեամբ.

Պատուէրները հասցէագրել
Московскій Центральный Складъ Часовъ

Խնդրում ենք չը խառնել վարշավեան ֆիրմաների հետ.

Москва, домъ Виноградова, № 126.

P. S. Փողով կամ նամականիշներով գրաւական ուղարկողներին իբրև նուէր ուղարկվում է գեղեցիկ քորոց փողպատի (գալստուկ) համար:
(կ. հ.) 36—32

ՀԵՏԵՒԵՑԷՔ ՄՕԴԱՅԻՆ

Ամբողջ Եւրոպան այժմ գործ է ածում միայն «Патентъ 1-ый сортъ» նոր ժամացոյցը: Այդ ժամացոյցը տափակ է (քիչ հաստ արծաթէ ռուբլանոցից), սև պողպատից, ընթացքը քարերի վրա՝ րէմօնտուար, լարելը առանց բանալիի՝ 40 ժամը մի անգամ: Ժամացոյցի ձևը այնքան շքեղ է, որ ամեն մի մարդու ճաշակին բաւարարութիւն կարող է տալ (տես նկարը): Որպէսզի կարելի լինի ծանօթացնել Ռուսաստանին այդ գեղեցիկ ժամացոյցի հետ, ֆաբրիկան նշանակել է շատ էժան գին—3 ր. 25 կ., իսկ երկու հատը՝ 6 ր.: Այդ ձևի կանացի ժամացոյց—4 ր. 25 կ., երկու հատը՝ 8 ր.: Այդ ձևի արծաթեայ ժամացոյց տղամարդկանց համար—5 ր. 75 կ., երկուսը՝ 11 ր.: Եթէ դուք գեղեցկի սիրահար էք, բերել տուէք այդ ժամացոյցը և դուք ընդմիշտ շնորհակալ կը լինէք: Ամեն մի ժամացոյցը ապահովված է 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ: Ճանապարհածախքը 1—4 հատի համար 40 կ., Սիբիր՝ 75 կ.: Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի: Կարճ շղթայ՝ նոր ձևի ոսկուց՝ բրէլօկով—75 կ. և 1 ր. 50 կ., երկար շղթայ—2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.: Հասցէագրել՝ И. ШТРУМФЕЛЬДЪ, Варшава, Св. Креста, 189.
14—9

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
— ՌԻԳԱՅՈՒՄ —

ФАБРИЧ. КЛЕЙМО ПРОВОДНИКЪ РИГА
1888

Անդրկովկասեան ֆաբրիկային պահեստ Թիֆլիսում

Սօլօլակսկայա փող., № 4.

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՏՈՎ՝

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄ մեծ քանակով, միագոյն և նկարներով.
ԱՍԲԷՍՏԻ ԿԱՐՏՕՆ.
ԱՍԲԷՍՏԻ և ՏԱԼԿԻ ՆԱԽՇԵՐ.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ» ԼԻՆՕԼԷՈՒՄ միջանցուկ նկարներով, որոնք չեն ձևափոխվում մինչև լինօլէումի վերջնական մաշվելը:

ԼԻՆԿՐՈՒՍՏԱ (յաւիտենական պաստառներ) ռելիէֆ նկարներով՝ զարմանալի իրանց շքեղութեամբ և մեծ խնայողութեամբ:

ՀԱՏԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ աշխարհի ամենալաւ կրկնակօշիկների ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ

(№ 1) 25—3